31/05/2026

31 Μαΐου: Κυριακή της Πεντηκοστής

/ Ορθόδοξες Προβολές

“Εκχεώ από του πνεύματός μου επί πάσαν σάρκα”. Θεολογικό σχόλιο στην Πεντηκοστή

- **Του Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Θεολόγου**

Η αγία εορτή της Πεντηκοστής είναι ένας ξεχωριστός σταθμός στον εορτολογικό κύκλο του ενιαυτού για την Εκκλησία μας. Αυτή μαζί με το Πάσχα αποτελούν τις αρχαιότερες εορτές, οι οποίες ανάγονται ως τους αποστολικούς χρόνους. Η μεγάλη αυτή εορτή προβάλλει ως ανακεφαλαίωση του λυτρωτικού επί γης έργου

του Σωτήρος μας Χριστού και ως νέα δυναμική αφετηρία της υλοποιήσεως και ολοκληρώσεως του θείου σχεδίου για τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους και ολοκλήρου της δημιουργίας.

Η εορτή της Πεντηκοστής συστήθηκε από την Εκκλησία μας, μαζί με πολλές άλλες εορτές, υπό την επίδραση αντίστοιχης εορτής του Ιουδαϊσμού, φυσικά με εντελώς άλλο νόημα και περιεχόμενο, όπως τονίζει ο άγιος Αυγουστίνος (Epist. 55). Οι Εβραίοι πράγματι εόρταζαν τη δική τους Πεντηκοστή, η οποία απείχε πενήντα ημέρες από την εορτή του νομικού Πάσχα. Ονομάζονταν «Εορτή των Εβδομάδων» (Εξ. 34,22 και Δευτ. 16,10) και ποιούνταν κατ' αυτήν η μνεία της χορηγήσεως του Νόμου στον Μωυσή, πενήντα ημέρες από τον εορτασμό του πρώτου Πάσχα στην έρημο του Σινά (Εξ. 19,1). Διαρκούσε μία ημέρα και προσφέρονταν οι απαρχές της νέας συγκομιδής των καρπών της γης, τα «πρωτογεννήματα» στο ναό της Ιερουσαλήμ, ως ευχαριστία στο χορηγό των αγαθών Θεό.

Με την εορτή της νομικής αυτής εορτής συνέπεσε το μεγάλο γεγονός της καθόδου του Παναγίου Πνεύματος στο υπερώο της Ιερουσαλήμ, πενήντα ημέρες μετά την λαμπροφόρο Ανάσταση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Όπως μας εξιστορεί με ακρίβεια ο θεόπνευστος συγγραφέας των «Πράξεων των Αποστόλων», ευαγγελιστής Λουκάς, «εν τω συμπληρούσθαι την ημέραν της πεντηκοστής ήσαν άπαντες (οι απόστολοι) ομοθυμαδόν επί τω αυτό. Και άφνω εκ του ουρανού ήχος ώσπερ φερομένης πνοής βιαίας, και επλήρωσεν όλον τον οίκον ου ήσαν καθήμενοι και ώφθησαν αυτοίς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ωσεί πυρός, εκάθισέ τε εφ' ένα έκαστον αυτών, και επλήσθησαν άπαντες Πεύματος Αγίου, και ήρξατο λαλείν ετέραις γλώσσαις καθώς το Πνεύμα εδίδου αυτοίς αποφθέγγεσθαι» (Πράξ. 2,1-4).

Το μέγα και θαυμαστό γεγονός της καθόδου του Παναγίου Πνεύματος είναι μια από τις σπάνιες θεοφάνειες της ιστορίας. Ο Θεός Παράκλητος, υπό ορατή μορφή «γλωσσών ωσεί πυρός», κατήλθε στη γη, για να αποτελειώσει το έργο της

σωτηρίας μας, ως συνεχιστής του απολυτρωτικού έργου του Χριστού. Δε θα μπορούσε άλλωστε να μην είναι θαυμαστή η χαρμόσυνη κάθοδός Του. Έπρεπε οι άγιοι απόστολοι να νοιώσουν αυτή την πρωτόγνωρη εμπειρία, προκειμένου ολόκληρη η ψυχοσωματική τους υπόσταση να πλημμυρίσει από την θεία ενέργεια, ώστε να μην μείνει σ΄ αυτούς η παραμικρή αμφιβολία ότι η αποστολή τους ήταν θεόσταλτη. Να αποβάλλουν από μέσα τους όλους εκείνους τους ενδοιασμούς που είχαν ως τότε, σχετικά με το θείο πρόσωπο και το έργο του Σωτήρα Χριστού και να απαγκιστρωθούν πλήρως από τις κοντόφθαλμες μικροεθνικιστικές ιουδαϊκές αντιλήψεις περί του Μεσσία. Μόνο με αυτή την οντολογική τους βάπτιση με την ενέργεια και τα χαρίσματα του Παναγίου Πνεύματος θα μπορούσαν να αναλάβουν τον ευαγγελισμό της ανθρωπότητας.

Ο Κύριος πριν το εκούσιο πάθος Του είχε προαναγγείλει στους μαθητές Του για την κάθοδο του Παναγίου Πνεύματος και τα θαυμάσια αποτελέσματά της στην ανθρωπότητα.. «Καθίσατε εν τη πόλει Ιερουσαλήμ, έως ου ενδύσησθε δύναμιν εξ’ ύψους» (Λουκ. 24,48) τους παρήγγειλε. Κατά την διάρκεια της δραματικής ομιλίας Του, στο υπερώο της Ιερουσαλήμ, μετά το μυστικό δείπνο, τους έδωσε τη μεγάλη και ελπιδοφόρα υπόσχεση πως όταν Αυτός απέλθει από τον κόσμο θα στείλει τον Παράκλητο να είναι μαζί τους ενδυναμωτής, φωτιστής, παρήγορος και οδηγός έως τη συντέλεια του κόσμου, «ο δε Παράκλητος, το Πνεύμα το Άγιον, ό πέμπψει ο πατήρ εν τω ονόματί μου, εκείνος υμάς διδάξει πάντα και υπομνήσει υμάς πάντα ά είπον υμίν» (Ιωάν. 14,26). Είναι χαρακτηριστική μια ακόμη φράση Του: «Έτι πολλά έχω λέγειν υμίν, αλλ’ ου δύνασθε βαστάζειν άρτι. Όταν έλθη εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, οδηγήσει υμάς εις πάσαν την αλήθειαν» (Ιωάν. 16,12-13). Η κατανόηση του θείου λόγου του Χριστού θα είναι έργο του Παρακλήτου. Το κριτήριο αλήθειας της Εκκλησίας θα είναι η εσαεί παρουσία Του σ’ Αυτήν. Αυτή είναι μια ηχηρή απάντηση σε όλους εκείνους οι οποίοι «διαπιστώνουν» πλάνες στην αγία Εκκλησία, ως ευθεία βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος, το Οποίο ενυπάρχει στην Εκκλησία για να την οδηγεί «εις πάσαν την αλήθειαν»!

Είναι επίσης αξιοπαρατήρητο το γεγονός ότι ο Κύριος υποσχέθηκε μεταμορφωτική ενδυνάμωση στους μαθητές Του «λήψασθε δύναμιν επελθόντος του Αγίου Πνεύματος» (Πράξ. 1,8). Όντως, Το μεγάλο θαύμα συντελέσθηκε ευθύς, αφότου «επλήσθησαν άπαντες Πνεύματος Αγίου» (Πράξ. 2,4). Οι πρώην φοβισμένοι «δια τον φόβον των Ιουδαίων» (Ιωάν. 20,19) απόστολοι, μεταμορφώθηκαν σε ισχυρές προσωπικότητες, σε χαλύβδινους χαρακτήρες, σε άκαμπτους τύπους, σε άφοβους και διαπρύσιους κήρυκες του νέου θείου μηνύματος. Άνοιξαν αμέσως τα ερμητικά ολόκλειστα πορτοπαράθυρα του υπερώου και από το άδυτο κρησφύγετό τους εμφανίστηκαν στους εξώστες κηρύττοντας με πρωτοφανές θάρρος στα πλήθη τον Αναστάντα Κύριο!

Ο επικεφαλής των αποστόλων Πέτρος κήρυξε στους εκστατικούς Ιουδαίους, οι οποίοι είχαν συρρεύσει στην αγία πόλη από διάφορα μέρη του κόσμου, εξηγώντας τους το εξαίσιο θαύμα της ημέρας και κύρια το θαυμαστό φαινόμενο της γλωσσολαλιάς, το οποίο δεν ήταν προϊόν μέθης, όπως υποστήριζαν κάποιοι, αλλά πλήρωση των δωρεών του Θεού. Τόνισε ιδιαίτερα πως αυτό είναι εκπλήρωση επαγγελιών Του, δια των προφητών Του και ιδίως του Ιωήλ, ο οποίος επτά αιώνες πριν είχε μεταφέρει τα λόγια του Θεού ως εξής: «Και έσται μετά ταύτα και εκχεώ από του Πνεύματός μου επί πάσαν σάρκα, και προφητεύσουσιν οι υιοί υμών και αι θυγατέρες υμών, και οι πρεσβύτεροι υμών ενύπνια ενυπνιασθήσονται και οι νεανίσκοι υμών οράσεις όψονται΄ και επί τους δούλους μου και τας δούλας μου εν ταις ημέραις εκείναις εκχεώ από του Πνεύματός μου... και έσται πας ος αν επικαλέσηται το όνομα Κυρίου, σωθήσεται» (Ιωήλ 3,1-3). Ο θεόπνευστος προφήτης, αφού είχε προφητεύσει με τρόπο αλληγορικό, μα αξιοθαύμαστο την κακοδαιμονία της μεταπτωτικής προχριστιανικής εποχής, αναγγέλλει τον ερχομό του Παρακλήτου, ο Οποίος εγκαινιάζει μια νέα εποχή, πλημμυρισμένη από τις σωτήριες χάρες και δωρεές του Θεού. Από εκείνη την ευλογημένη ημέρα αρχίζει η νέα εσχατολογική περίοδος της ιστορίας, η οριζόμενη στη θεολογία μας ως «Ογδόη Ημέρα», οποία με έναν ασήμαντο σταθμό, το σωματικό θάνατο των πιστών, εκτείνεται στους ατελεύτητος αιώνες.

Η ημέρα της Πεντηκοστής θεωρείται ως η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας μας. Όντως, το πύρινο και εμπνευσμένο κήρυγμα του αποστόλου Πέτρου καρποφόρησε στις ψυχές των χιλιάδων ακροατών του. Σαν τα φρυγμένα από τη δίψα ελάφια, σύμφωνα με έκφραση του Ψαλμωδού (Ψαλμ. 41,1), προσέλαβαν τη σωτήρια ομιλία, ως ουράνιο βάλσαμο. «Ακούσαντες κατενύγησαν τη καρδία» (Πράξ. 2,37». Πίστεψαν και βαπτίσθηκαν αυθημερόν. «Ασμένως αποδεξάμενοι τον λόγον αυτού εβαπτίσθησαν, και προσετέθησαν τη ημέρα εκείνη ψυχαί ωσεί τρισχίλιαι» (Πραξ. 2,41), αφού «έλαβον την δωρεάν του Αγίου Πνεύματος» (Πραξ. 2,39). Είναι επίσης

σημαντικό ότι ο απόστολος Πέτρος τους επισήμανε πως «υμίν γαρ εστιν η επαγγελία και τοις τέκνοις υμών και πάσι τοις εις μακράν» (Πράξ. 2,39), θέλοντας να τονίσει τον πανανθρώπινο χαρακτήρα της εν Χριστώ σωτηρίας.

Το γεγονός της καθόδου του Παναγίου Πνεύματος την ημέρα της Πεντηκοστής αποτελεί για την Εκκλησία μας πρωταρχική αφετηρία για την μετέπειτα πορεία Της στους αιώνες. Ο Θεός Παράκλητος είναι πια ο κύριος της Εκκλησίας από εκείνη την ευλογημένη ημέρα και οδηγεί το σωτήριο σκάφος ασφαλώς στη σωστική του πλεύση. Αυτός δίνει ζωή στους πιστούς και δύναμη να πορεύονται προς τη σωτηρία. «Όσοι γαρ Πνεύματι Θεού άγονται, τονίζει ο απόστολος Παύλος, ούτοι εισίν υιοί Θεού. Ου γαρ ελάβετε πνεύμα δουλείας πάλιν εις φόβον, αλλ’ ελάβετε πνεύμα υιοθεσίας, εν ω κράζομεν΄ αββά ο πατήρ. Αυτό το Πνεύμα συμμαρτυρεί τω πνεύματι ημών ότι εσμέν τέκνα Θεού. Ει δε τέκνα και κληρονόμοι, κληρονόμοι μεν Θεού, συγκληρονόμοι δε Χριστού, είπερ συμπάσχομεν ίνα και συνδοξασθώμεν» (Ρωμ. 8,114-17). Αυτός ο περίφημος περιεκτικός αποστολικός λόγος εκφράζει με τον καλλίτερο τρόπο την άφατη ευλογία, που λάβαμε την αγία ημέρα της Πεντηκοστής. Χάρις στην έλευση του Θεού Παρακλήτου, από δούλοι της αμαρτίας, γίναμε όχι απλά ελεύθεροι, αλλά τέκνα και κληρονόμοι του Θεού και συγκληρονόμοι του Κυρίου Ιησού Χριστού. Απολαμβάνουμε πια τη θεία υιοθεσία (Γαλ. 4,5). Μεγαλύτερη ευεργεσία από αυτή δεν θα μπορούσε να υπάρξει!

Η παρουσία του Παναγίου Πνεύματος είναι εμφανής στην Εκκλησία και την ιστορία. Αντικειμενική μελέτη της πορείας του κόσμου στο χρόνο και το χώρο αποδεικνύει περίτρανα, πως αυτός δεν είναι ίδιος με εκείνον της προ της Πεντηκοστής περιόδου. Ο Θεός είναι πια μαζί μας και οι ακένωτες χάριτές Του πλημμυρίζουν τον κόσμο και ολάκερη την πλάση Του. Η αξιολογικά κατιούσα πορεία της προχριστιανικής περιόδου όχι μόνο σταμάτησε, αλλά, χάρις στην αγιαστική ενέργεια του Παρακλήτου, παραμερίζεται σταδιακά και σταθερά η κακοδαιμονία του κόσμου και ξαναβρίσκει αυτός τη σωστή του θέση στη θεία πλάση. Το ανθρώπινο γένος ξαναβρήκε την αυθεντική του φύση, όπως αυτή βγήκε από τα χέρια του Δημιουργού του. Η αγία Εκκλησία είναι πια το θείο εργαστήριο όπου τελεσιουργείται η σωτηρία και η θέωση των ανθρωπίνων προσώπων. Το ενδημούν σε Αυτή Άγιο Πνεύμα αγιάζει και κεχαριτώνει όλους όσους ελεύθερα αποφασίσουν να σωθούν. Η δική τους απόφαση και προσπάθεια μέσα στην Εκκλησία μεταμορφώνονται σε σωστική πορεία, χάρις στις ακένωτες δωρεές και τα χαρίσματα Εκείνου. Στη θεολογική γλώσσα η σωτηρία μας απορρέει από την απολυτρωτική θυσία του Χριστού, ενεργοποιημένη από τη χάρη του Παναγίου Πνεύματος.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας κατανόησαν νωρίς τη μεγάλη σημασία του

γεγονότος της Πεντηκοστής. Τρανό παράδειγμα, όπως ήδη αναφέραμε, είναι η αρχαιότητα της μεγάλης εορτής και η βάπτιση των κατηχουμένων κατ' αυτήν. Ο ιερός Χρυσόστομος, σε μια υπέρμετρη ενθουσιαστική του έξαρση για τη σπουδαιότητα της εορτής, τόνισε πως «δυνάμεθα αεί Πεντηκοστήν επιτελείν» (P.G. 50,454)! Πρέπει η ζωή μας να είναι μια διαρκής Πεντηκοστή. Να ζούμε αδιάκοπα το μυστήριο των δωρεών και χαρίτων του Παναγίου Πνεύματος. Και συνεχίζει ο ιερός Πατήρ, επισημαίνοντας τον ζωοδότη ρόλο του Παρακλήτου στην Εκκλησία του Θεού τονίζει: «ει μη Πνεύμα παρήν, ουκ αν συνέστη η Εκκλησία΄ ει δε συνίσταται η Εκκλησία, εύδηλον ότι Πνεύμα πάρεστιν» (P.G. 50,459). Με άλλα λόγια το Άγιο Πνεύμα είναι η ψυχή της Εκκλησίας. Επίσης ο άγιος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός τόνισε ιδιαζόντως τον σωστικό ρόλο του Παρακλήτου στην Εκκλησία και ύμνησε με την άφθαστη ποιητική του γραφίδα την θεσπέσια εορτή της Πεντηκοστής. Σε έναν από τους πολλούς ποιητικούς του λόγους έγραψε: «Πεντηκοστήν εορτάζομεν και Πνεύματος επιδημίαν… Τούτο το Πνεύμα συνδημιουργεί μεν Υιώ και την κτίσιν και την ανάστασιν…» (P.G. 36,436)!

Η αγία εορτή της Πεντηκοστής είναι λοιπόν για τους Χριστιανούς και ιδιαίτερα μας τους Ορθοδόξους πιστούς, οι οποίοι αποτελούμε την αληθινή Εκκλησία του Χριστού, ένας σημαντικός σταθμός εορταστικής ευωχίας και πλούσιου πνευματικού ανεφοδιασμού. Κατά την λαμπρή ακολουθία της γονυκλισίας, η οποία τελείται με ευλάβεια στους ναούς αυτή τη μεγάλη ημέρα, κλίνουμε ταπεινά τα γόνατά μας, προκειμένου να προσκυνήσουμε τον ουράνιο Βασιλέα, το Θεό Παράκλητο, να μας αγιάσει. Να έλθει να σκηνώσει στις ψυχοσωματικές μας υπάρξεις και να μας καθαρίσει από όλες τις βρωμερές κηλίδες, που λερώνουν την αυθεντική θεοδημιούργητη φύση μας. Τον παρακαλούμε ευλαβικά να φωτίσει τη σκοτισμένη από την αμαρτία και τις αμαρτωλές μας έξεις διάνοιά μας και να μας πληρώσει με θείο φωτισμό γνώσεως και επίγνωσης του μόνου αληθινού Θεού. Τον ικετεύουμε να μας πλημμυρίσει με τα ακένωτα θεία χαρίσματά Του και να μας γεμίσει με τις ουράνιες θεόσταλτες δωρεές Του, ώστε η ύπαρξή μας να μεταβληθεί σε θεοειδές έσοπτρο της δικής Του καθαρότητας και αγιότητας. Έχουμε απόλυτη ανάγκη της διαρκούς παρουσίας Του στη ζωή μας για να μπορούμε, χάρις σ' Αυτόν, να πορευόμαστε στον επίγειο και εφήμερο βίο μας με ασφάλεια, να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο, ο οποίος «όλος εν τω πονηρώ κείται» (Α΄ Ιωάν. 5,19) νικηφόρα και να σωζόμαστε από «της γενεάς της σκολιάς ταύτης» (Πράξ. 2,41), ασφαλώς, όπως τρανώς διακήρυξε ο απόστολος Πέτρος την αγία ημέρα της Πεντηκοστής.